

**Міністерство освіти і науки України
Державний біотехнологічний університет**

**Глобалізація та розвиток
інноваційних систем: тенденції,
виклики, перспективи**

**Матеріали
II Міжнародної науково-практичної
конференції
(14-15 березня 2024 р.)**

Харків - 2024

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Михайлов В.М., д-р техн. наук, проф. (*голова оргкомітету*);

Серік М.Л., канд. техн. наук, доцент; **Ларіна Т.Ф.**, д-р екон. наук, проф.
(*заступники голови оргкомітету*).

Члени оргкомітету:

Анісімова О.В., канд. екон. наук, доц.; **Антощенкова В.В.**, д-р екон. наук, доц.;

Бабан Т.О., канд. екон. наук, доц.; **Вітковський Ю.П.**, д-р екон. наук, проф.;

Ганущак-Єфіменко Л.М., д-р екон. наук, проф.; **Гоель Аміт Кумар**, доц.;

Готра В.В., д-р екон. наук, проф.; **Дарр Д.**, Ph.D., проф.; **Джексон Тім**, директор

курсу; **Діброва А.Д.**, д-р екон. наук, проф.; **Єсенгазієва С.К.**, канд. екон. наук.,
проф.; **Кучер А.В.**, д-р екон. наук, ст. досл.; **Кюрчев С.В.**, д-р техн. наук, проф.;

Ломовських Л.О., д-р екон. наук, проф.; **Мандич О.В.**, д-р екон. наук, проф.;

Онегіна В.М., д-р екон. наук, профе.; **Пашенко Ю.В.**, канд. екон. наук, доц.;

Ренбілас Р., Ph.D., проф.; **Філімонов Ю.Л.**, канд. екон. наук, доц.;

Яковлева В.П.

Глобалізація та розвиток інноваційних систем: тенденції, виклики, перспективи [Електронне видання]: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 14-15 березня 2024 р. / Держ. біотехнологічний ун-т. – Харків, 2024. – 565 с.

До збірника матеріалів конференції увійшли тези доповідей, що стали предметом наукових дискусій учасників II Міжнародної науково-практичної конференції «Глобалізація та розвиток інноваційних систем: тенденції, виклики, перспективи», яка відбулась 14-15 березня 2024 року у Державному біотехнологічному університеті.

Розраховано на вчених, викладачів, здобувачів освіти та фахівців, які займаються питаннями розвитку економіки.

Представлені у матеріалах конференції тексти тез доповідей подано в авторській редакції. Автори тез несуть повну відповідальність за зміст публікації, а також добір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, наукової термінології, власних імен та посилань на літературні джерела.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ У СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ	16
Legeza D., Kulish T. Export potential of Ukrainian buckwheat to European union countries	17
Perekhozhuk O. Export Restrictions, Imperfect Competition and Food Security: Empirical Evidence of Market Power in International Wheat Export Markets	19
Антощенкова В.В., Передрій В.В. Характеристика та класифікація ризиків	22
Арбузова Т.В. Вплив держави на розвиток аграрного сектора відповідно до викликів глобалізації	25
Батюк Л.А. Основні тренди світового економічного розвитку в 2024 році	28
Жуковська В.М., Климанський В.І. Глобалізаційні виклики та їх вплив на ефективність менеджменту підприємств електронної торгівлі	31
Зеленько О.О., Брюхович М.В. Сталий розвиток та проблеми його забезпечення	33
Крамський С.О. Ставка фрахту та її детермінанти розвитку бізнес-середовища	34
Курган Н.В., Курята О.В. Цифровізація фінансової звітності як ознака економічної глобалізації	37
Махиборода К.В. Еволюція теоретичної думки у напрямку функціонування аграрного ринку	40
Мащенко Р.В. Вплив глобалізаційних процесів на ринок нерухомості	42
Поліщук А.В. Трансформаційні особливості сільського розвитку	43
Соколюк І.Ю. Управління ризиками соціально-орієнтованого підприємства в умовах сталого розвитку	45
Сурай А.В. Основні сфери цифровізації публічного управління та напрями наукових досліджень	48
Таран О.М., Габор Д.Р. Стратегічний аналіз середовища функціонування об'єктів публічної сфери	49
Шибасєва Н.В. Принцип методологічного плюралізму у сучасних економічних дослідженнях	51

Отже, аналіз ризиків – це процес виявлення й аналізу потенційних проблем, які можуть негативно вплинути на ключові бізнес-ініціативи чи проекти. Цей процес виконується, щоб допомогти організаціям уникнути або зменшити ці ризики.

Список використаних джерел:

1. Онегіна В.М., Антощенко В.В. Дифузія інновацій в аграрному бізнесі в Україні. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2021. №2. С. 22-27;
2. Шигимага С.Д. Основні ризики розвитку галузі тваринництва України в умовах глобалізації. Матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених «Актуальні проблеми та перспективи розвитку України в галузі управління та адміністрування: ініціативи молоді». Харків: ДБТУ, 2021. С. 358-360;
3. Антощенко В.В. Сучасна маркетингова політика розподілу продукції підприємства: актуальність та перспективи. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства. Харків: ХНТУСГ, 2017. Вип. 187. С.77-84;
4. Методичний посібник щодо аспектів управління ризиками, як складової системи внутрішнього контролю у розпорядника бюджетних коштів. Міністерство фінансів України. Київ. 2022. 22с.

**Арбузова Т.В., канд. екон. наук, доцент
Білоцерківський національний аграрний університет, Україна**

Вплив держави на розвиток аграрного сектора відповідно до викликів глобалізації

Глобалізація має значний вплив на розвиток аграрного сектора. Основними акцентами такого впливу є: 1) експорт та імпорт сільськогосподарської продукції – глобалізація робить світовий ринок більш доступним для агропромислового сектора. З експортом продукції на міжнародні ринки фермери можуть отримати нові можливості для збуту та здійснювати торгівлю із різними країнами, однак це також ставить їх в умови конкурентного тиску від іноземних виробників; 2) технології та інновації – глобальна інтеграція дозволяє обмінюватися технологіями та інноваціями у галузі сільського господарства між країнами, що сприяє підвищенню продуктивності, конкурентоспроможності та якості продукції; 3) потреби споживачів – глобалізація впливає на зміну вимог споживачів щодо якості та виду сільськогосподарської продукції, оскільки фермери повинні адаптувати свою продукцію до нових стандартів та побажань споживачів з усього світу; 4) вплив на середовище – глобалізація може мати негативний вплив на екологію, адже збільшення обсягів виробництва та транспортування продукції може спричинити забруднення довкілля та впливати на клімат. Отже, глобалізація відкриває нові можливості для аграрного сектора, але водночас ставить перед ним виклики, які потребують адаптації до змін у світовій економіці та суспільстві.

Війна в Україні збільшує виклики та негативи, пов'язані з глобалізацією в аграрному секторі країни, найбільш значущими з яких є економічні обмеження (війна призвела до зменшення економічної стабільності та скорочення інвестицій у сільське господарство. Обмеження на фінансування і вкладення у сільське господарство змушують аграрний сектор шукати більш конкурентоспроможні підходи); пошкодження інфраструктури (війна може призвести до пошкодження сільськогосподарської інфраструктури – доріг, залізниць, складських приміщень тощо, – що ускладнює торгівлю та транспортування продукції); збурення ринків сільськогосподарської продукції через військові дії (приміром, страйки польських фермерів та далекобійників на кордоні з Україною у 2023-2024 рр., зміни в торгівельних потоках та втрати доступу до деяких ринків, як-от вітчизняних постачальників на зернові ринки африканських та близькосхідних країн); збільшення вартості продукції (зокрема, через зростання цін на енергоресурси та мінеральні добрива тощо); заподіяні збитки (фізичні руйнування та комерційні збитки для фермерів і підприємств аграрного сектору [1]). У зв'язку з цим українській державі доводиться вдаватися до відповідних вимогам воєнного часу заходам щодо відновлення економічної та соціальної стабільності для зменшення негативного впливу війни на аграрний сектор країни та забезпечення його конкурентоспроможності в умовах глобалізації.

Через глобалізацію сучасні споживачі пред'являють зростаючі вимоги щодо якості сільськогосподарської продукції, до яких, зокрема, належать: органічні продукти (зростає попит на продукцію без використання пестицидів, гормонів, антибіотиків. Споживачі хочуть мати впевненість, що продукція вирощена натуральним шляхом і не містить шкідливі речовини); споживча безпека (люди все більше звертають увагу на безпеку харчових продуктів, очікуючи, що продукція буде безпечною для споживання та відповідатиме всім вимогам стандартів якості); співіснування з природою (концепція сталого розвитку стає важливою для споживачів, оскільки вони більше цінують продукцію, яка вирощена з урахуванням екологічних принципів та не завдає шкоди довкіллю); унікальність та походження (споживачам часто важлива продукція з конкретних регіонів або країн, які мають унікальні смакові якості або виробники багаторічно довели, що є надійними постачальниками певних видів продуктів); інновації та функціональність (сучасні споживачі цінують продукти, які не лише смачні, але й мають певні корисні властивості, наприклад, підвищують імунітет, мають антиоксидантні властивості тощо). Отже, виробники сільськогосподарської продукції повинні враховувати ці зміни в уподобаннях споживачів та працювати над вдосконаленням якості продукції, щоб задовольняти вимоги сучасного глобалізованого ринку.

Відповідно у світовій торгівлі існують нові стандарти, які враховують нові вимоги споживачів щодо якості сільськогосподарської продукції, зокрема:

1. Національні стандарти органічного виробництва: у багатьох країнах визначені стандарти для вирощування органічної продукції, які вимагають від виробників дотримуватися певних правил щодо використання пестицидів, добрив та інших хімічних речовин. Приміром, Європейським органом безпеки харчових продуктів (EFSA) в співпраці з Європейською комісією та

Європейським відомством з безпеки харчових продуктів (EFSA) для споживачів Євросоюзу вміст пестицидів у аграрній продукції регулюється стандартом «Максимально допустимі рівні залишків пестицидів» (Maximum Residue Levels – MRLs), що встановлює максимально допустимі рівні конкретних пестицидів, які можуть залишатися на або в продуктах харчування або кормах після використання пестицидів у вирощуванні рослин або тварин з урахуванням безпеки споживача та дотримання принципу ALARA (As Low As Reasonably Achievable – так низько, як реально можливо) [2]. Європейські стандарти визначають також MRLs антибіотиків у харчових продуктах, які вирощені з використанням антибіотиків у тваринництві або вирощуванні з їх застосуванням. Законодавство ЄС також встановлює стратегії зменшення використання антибіотиків. У США вміст пестицидів у сільгосппродукції регулюється стандартом «Допустимі рівні залишків пестицидів» (Tolerances for Pesticide Residues), які можуть залишатися на сільськогосподарській продукції при вживанні пестицидів у процесі вирощування. Цей стандарт у США управляється та регулюється Агентством з питань захисту довкілля (EPA) та є частиною Федерального Закону про пестициди, фунгіциди та родентициди (Federal Insecticide, Fungicide, and Rodenticide Act – FIFRA). Мета стандарту – забезпечення безпечної й здорової харчової продукції для споживачів в США [3].

2. Міжнародні стандарти безпеки харчових продуктів: міжнародні організації, такі як Всесвітня організація охорони здоров'я, встановлюють стандарти щодо безпеки та якості харчової продукції, які впливають на міжнародну торгівлю сільськогосподарською продукцією.

3. Системи сертифікації та маркування: деякі країни вимагають сертифікації своєї продукції згідно з міжнародними стандартами або вводять обов'язкове маркування харчової продукції з вказанням країни походження та умов її виробництва.

4. Стандарти сталого розвитку: включають вимоги до екологічної відповідальності виробників сільськогосподарської продукції, сприяючи зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище.

Нові стандарти враховують зростаючі вимоги споживачів і допомагають регулювати якість продукції, що експортується та імпортується, сприяючи поліпшенню якості та безпеки харчових продуктів у міжнародній торгівлі.

Таким чином, держава відіграє важливу роль у реакції на глобалізацію та її вплив на розвиток аграрного сектора. Ключовими аспектами цього впливу є: 1) створення та вдосконалення правового регулювання – держава відповідає за створення та впровадження законів і нормативів, які регулюють сільськогосподарську діяльність, торгівлю сільськогосподарською продукцією та її взаємодію зі світовим ринком; 2) фінансова підтримка та інвестиції – держава надає фінансову підтримку сільському господарству через різноманітні програми підтримки, субсидії, кредитування та інвестиції для підвищення продуктивності та конкурентоспроможності сектору; 3) стимулювання інновацій та технологічного розвитку – держава може забезпечувати підтримку для впровадження новітніх технологій у сільському господарстві, що допомагає підвищити продуктивність, якість та ефективність виробництва; 4) розвиток

інфраструктури – держава відповідає за розвиток сільськогосподарської інфраструктури, що сприяє поліпшенню торговельних зв'язків та збереженню якості продукції під час транспортування; 5) політика торгівлі – держава встановлює політику торгівлі, тарифи, квоти на імпорт та експорт, укладає міжнародні торговельні угоди (приміром, Чорноморська «зернова угода» 2022-2023 рр.), що впливають на доступ до міжнародних ринків для сільськогосподарських товарів.

Отже, уряд застосовує заходи, спрямовані на підтримку розвитку аграрного сектору в умовах глобалізації та на подолання викликів, з якими цей сектор стикається в сучасному світі. Грамотно спланована та реалізована державна політика покликана допомогти забезпечити стійкий та успішний розвиток сільського господарства в умовах глобалізації навіть за умов воєнного стану, аби утримати свої конкурентні позиції на світовому ринку агропродукції.

Список використаних джерел:

1. Гетман О. Як відновити аграрну галузь. Економічна правда. 15.03.2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/03/15/698035/>; 2. Контроль залишків пестицидів. Дія. Бізнес. Експортний напрям. URL: https://export.gov.ua/211-kontrol_zalishkiv_pestitsidiv (дата звернення 07.03.2024); 3. Вплив пестицидів на здоров'я. Вікіпедія. URL: <http://surl.li/qcezp> (дата звернення 02.03.2024).

**Батюк Л.А., канд. екон. наук, доцент
Державний біотехнологічний університет, Україна**

Основні тренди світового економічного розвитку в 2024 році

Подальша ескалація конфліктів на Близькому Сході може призвести до порушення функціонування енергетичних ринків та відновлення інфляційного тиску в усьому світі. Найближчим часом світова економіка відчує дію відкладеного ефекту різкого підвищення процентних ставок, центральні банки провідних розвинених країн заявляють про свій намір утримувати їх на високому рівні протягом тривалого часу. Перспективи підвищення вартості запозичень створюють значні перешкоди для світової економіки, обтяженої високим рівнем заборгованості. Жорсткі фінансові умови у поєднанні із зростаючим ризиком геополітичної фрагментації створюють підвищені ризики для світової торгівлі та промислового виробництва. Прогнозується уповільнення зростання світового ВВП з 2,7 % у 2023 році до 2,4 % у 2024 році [1].

Світовий ринок праці швидко відновився після пандемії. До 2023 року показник безробіття в багатьох країнах опустився нижче за допандемійний рівень. Однак це відновлення було нерівномірним. Показники безробіття знизилися в Бразилії, Китаї та Туреччині, проте багато країн, що розвиваються, особливо в Західній Азії та Африці, боролися з високим рівнем безробіття. У більшості країн зростання заробітної плати не компенсувало вплив інфляції та